

2011. OKTÓBER 27. CSÜTÖRTÖK

JEREMIÁS PRÓFÉTA KÖNYVE 45

A próféta vigasztalja Bárúkot

^{45,1}Ezt az ígét mondta Jeremiás próféta Bárúknak, Nérijja fiának, amikor leírta egy könyvbe Jeremiás beszédeit az ő diktálása nyomán, Jójákimnak, Jósiás fiának, Júda királyának a negyedik esztendejében: ^{45,2}Az Úr, Izrael Istene, ezt mondja rólad, Bárúk: ^{45,3}Te így beszélsz: Jaj nekem, mert az Úr kínnal tetézi fájdalmamat! Beféradtam a sóhajtozásba, nem találok nyugalmat! ^{45,4}Ezt feleld neki: Így szól az Úr: Nézd csak, amit építettem, azt most lerombolom, és amit ültettem, most kigyomlálom az egész országban. ^{45,5}És neked nagy kívánságaid vannak? Ne legyenek! Mert most veszedelmet hozok minden emberre - így szól az Úr -, de te életedet ajándékkul kapod, bárhová mégy.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Jeremiás próféta most nem a népet, nem is egy idegen népcsoportot szólít meg, hanem közvetlen munkatársát, Bárúkot. Az, hogy Jeremiás az egyes embernek tolmácsolja Isten üzenetét nem egyedülálló a könyvben. Előfordul a 20,6-ban:

itt Pashúr sorsát vetíti előre; a 29,24–32-ben a nehelámi Semaját szólítja meg; a 34,4kk-ban Cidkijjá a címzett; s Ebede-Melekhez szól a 39,15–18.

Bárúk ezzel a neki szóló személyes üzenettel fejezi be tudósítását Jeremiás prófétának a harcairól és elsősorban szenvedéseiről. A jeremiási narratívát lejegyző Bárúk egyes szám harmadik személyben írja le a neki szóló üzenetet. Ezzel az Isten szavának súlyát és érvényességét akarja érzékelteni és kifejezni. Eszerint nem csupán a Mester tanítványához intézett szavairól van itt szó. Hanem beleilleszkedik ez a személyes párbeszéd a próféciaák láncolatába.

A történet háttérében a 605-ös karkemisi csata áll, amikor Nebukadneccár legyőzte Nékó fáraót. Ez a politikai-katonai akció az egész ókori keleten döntő változást hozott. Nebukadneccár magához ragadja a világtörténelem kormányrúdját és ezzel valósággá válik Jeremiás jóvendölése és prófécijája az északi ellenségről.

A történet beágyazottsága alapvetően két fő csapás mentén figyelhető meg. Egyrészt ott áll mögötte a világtörténeti kontextus – a politikai és katonai események súlyos következményekkel járó láncolata. De másrészt ott van a teológiai sík, amely a bűn-büntetés, az Isten ítéletének irányán

halad. Éppen ezért érdemes mégis a történet emberi gesztusaira is figyelni, illetve azokat hangsúlyozni.

Báruk szemtanúja volt mindannak, ami a népet Isten haragja miatt fenyegette és végül utol is érte. Báruk elfáradt – és a kiégés határára kerül. Jeremiás azonban vigasztalólag fordul feléje: Isten ajándéku adja saját életét Báruknek. Ezt úgy is lehet érteni, hogy hűséges munkája jutalmául kapja életét. (Az eredeti szövegben szerplő *sálál* kifejezés sokkal erőteljesebb jelentéssel bír: zsákmányt, prédát, nyereséget jelent. A zsákmány a győzteseknek járó jutalom harc vagy háború esetében. Az itt szereplő „ajándéku kapja az életét”, tulajdonképpen „az életet zsákmányul megkapni” jelentésű. Értelme: „magát megmenteni”.)

Lényegében ez az utolsó személyes gesztus Jeremiás könyvében. S ebben a búcsúban és vigasztalásban nem csupán Báruk szomorúságát lehet meglátni, hanem az Istenét is: „amit építettem azt most lerombolom, és amit ültettem, most kigyomlálom az egész országban...” (45,5). Mégis megszólal a reménység és a bizalom hangja: Isten ítéletének végrehajtása közben sem feledkezik meg azokról, akik őt szolgálták. A világtörténelmi események sodrásában megjelenik az egyes ember élete és az azért való aggodás. Báruk a hagyomány szerint szintén Egyiptomban halt meg.

Jeremiás és Báruk egy hosszú történet végéhez értek – és a történet vége nem szép, és nem jó. Nekik az volt a szerepük ebben az esemény láncolatba, hogy közvetítsék Isten akaratát. S ez legtöbbször ítéletet, büntetést jelentett. Báruk elfáradt – éppúgy, mint oly sokszor Jeremiás is. Az Istennel való járás nem mindig jelent könnyű lejtmenetet, ahol az ember csak szépet, jót és lélekemelőt tapasztal meg. Ez utópia és illúzió. Jeremiásnak és Báruknek szembesülni kellett a próféciaik valóságával: romokkal, háborúsággal, éhínséggel, halállal. Nem tudhattak maguk mögött egy olyan életet, amely után csak a szépre emlékezhettek volna. Pályafutásuk megterhelt pályafutás volt. Egy-egy nép kollektív, vagy egy egyén egyéni történelme szintén tele lehet megterhelt eseményekkel. Olyanokkal, amelyeket legszívesebben elfelejtene, s hagyna alámerülni a történelem süllyesztőjébe. De együtt kell élni a múlttal – ami megtörtént, azt nem lehet meg nem történtté tenni.

De szabad megfogalmazni és ki lehet mondani az Isten előtt: „belefáradtam a sóhajtozásba, nem találok nyugalmat.” Báruk – éppúgy, mint Jeremiás is olykor – elfáradt. Belefáradt a sok szörnyűségbe, a szavak erőtlenségébe, a hiábavaló küzdelembe. Azonban az emberi kínlódás nem éri fel azt a szomorúságot, amelyet maga az Isten tesz szóvá. Sosem lehetünk annyira mélyen lelkileg, hogy ne lenne lejjebb. Szenvedéseink és megfogalmazott kínjaink mindig csak relatívak. A keresztyén ember tolerálja a másik szenvedését – és segít is annak terhét elhordozni. De mindennek Jézus Krisztus, az Isten Fiának szenvedése tükrében kell értelmet és súlyt adni.

Két tűz között álltak: Isten akaratát és a kortársak istentelensége között. Számukra nem volt kérdés a választás. Egyértelmű volt, hogy Kit és mit képviselnek. S ha szenvedéssel és kinnal jár – ám, legyen. Sorsuk előre vetíti a hit hőseinek sorsát, akik Krisztus előtt, Krisztus után, vagy bármikor a történelem során Isten akaratát hirdették és cselekedték – s vállalták a kockázatot. Egyéni életünk vajon mit tükröz? Jóllehet nem az a kérdés, hogy készek vagyunk-e kockáztatni bármit – bár ez is kérdés lehetne! – hanem az, hogy el tudjuk-e fogadni, hogy az Isten útja nem mindig olyan szép és jó, ahogyan azt mi elképzeljük.

A történet a világpolitikai események sodrásában játszódik. Tele van katonai manőverekkel, földi hatalmak felemelkedésével és uralkodóházak bukásával. De mégis megszólal benne az emberi hang. S nem csak Jeremiás és Báruk, a mester és tanítvány bensőséges viszonyát kel meglátnunk, hanem azt, ahogyan Isten az ítéletek és büntetések kíméletlen „osztogatása” közepette odafordul Bárukhoz. Az Isten számára minden körülmény között fontos az ember.

A történet vége drámai. Isten beteljesíti ítéletét, a nép megkapja büntetését. A fogság nem kerülhető el. Azonban az ígéret, amelyet Báruk kap az Istentől mégiscsak pozitív kicsengést ad ennek a finálénak. Nem a halál, nem az ítélet és nem a büntetés az Isten utolsó szava, hanem ígéret!